

Klinisch onderzoek in Nederland

De geneesmiddelensector in cijfers:

- **2.000** innovatieve R&D life science bedrijven
- **225** bedrijven die geneesmiddelen ontwikkelen
- **300+** publiek-private samenwerkingsprojecten en 30+ strategische partnerschappen
- **14** universiteiten, waarvan 12 ook biomedisch onderzoek doen
- **7** universitaire medische centra
- **€ 900** miljoen jaarlijkse investeringen in R&D door geneesmiddelbedrijven
- **€ 300** miljoen jaarlijkse investeringen in klinisch onderzoek door geneesmiddelbedrijven
- **13.769** geregistreerde geneesmiddelen in 2025
- **€ 1,2** miljard toegevoegde economische waarde aan Nederland per jaar
- **€ 225.300** toegevoegde waarde per werknemer
- **25%** daling in aantal gestarte klinische studies tussen 2018 en 2025

**Vereniging
Innovatieve
Geneesmiddelen**

Uitdagingen en oplossingen: Hoe blijft Nederland aantrekkelijk voor klinisch onderzoek?

Waar Nederland altijd een goede uitgangspositie heeft gehad om klinisch onderzoek te doen, is de toegang voor innovatieve geneesmiddelen niet altijd meer vanzelfsprekend. In andere Europese landen zijn opstarttijden korter, de kosten lager of hebben ze een grotere patiëntenpopulatie. Hiernaast duren prijsonderhandelingen lang en komen niet alle innovatieve geneesmiddelen op de markt in Nederland. Nederland kan hierdoor als een minder aantrekkelijk land worden gezien, wat kan leiden tot minder klinische studies waar Nederland aan mee kan doen. Om de positie van Nederland te versterken heeft de Dutch Clinical Research Foundation een nationaal actieplan opgesteld. Dit plan omvat drie pijlers klinisch onderzoek in Nederland te versterken en versnellen.

1. Effectievere uitvoering van onderzoek

De grootste pijler in dit nationaal actieplan omvat de effectievere uitvoering van klinisch onderzoek. De gemiddelde opstarttijd van studies in Nederland bedraagt momenteel meer dan 200 dagen, aanzienlijk langer dan in andere Europese landen. Daarom wordt ernaar gestreefd om deze tijd terug te brengen naar 50 dagen. Dit vereist gezamenlijke inzet op onder andere het standaardiseren van contracten, het centraliseren van budgetonderhandelingen en het strikt naleven van nationale afspraken rondom uitvoerbaarheidsprocedures. Daarnaast wordt gekeken naar succesvolle modellen uit landen als Frankrijk en Denemarken, waar het proces efficiënter verloopt.

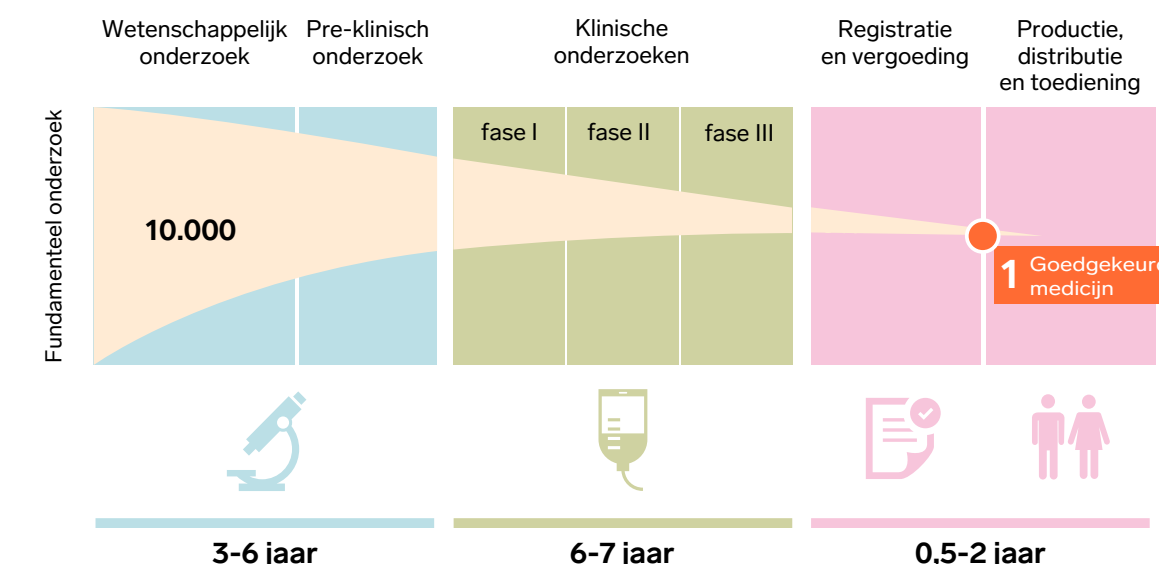
2. Patiënt/onderzoek deelnemer als partner in onderzoek

Een ander belangrijk aspect is het centraal stellen van het patiëntperspectief. Patiënten participatie speelt een cruciale rol in de efficiëntie en effectiviteit van klinisch onderzoek. Dit kan door de patiënt zelf meer te betrekken, maar ook de inzet van patiëntvertegenwoordigers. Het doel is dat patiënten betrokken zijn bij 80 procent van de onderzoeksprotocollen. Dit wordt gerealiseerd door actieve participatie van patiëntvertegenwoordigers, het verbeteren van de toegankelijkheid van informatie over klinische studies en de implementatie van een nieuwe standaard voor patiëntinformatie.

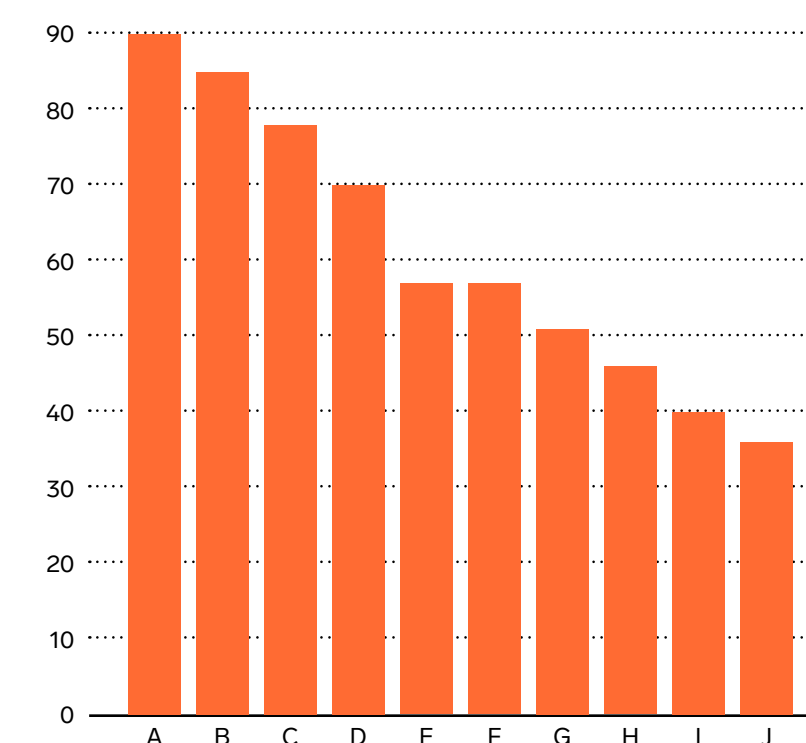
3. Academic excellence

Nederland blijft internationaal gezien een toonaangevende speler op academisch niveau, maar verdere samenwerking is noodzakelijk om deze positie te behouden. Hiervoor is het belangrijk om onderzoekersnetwerken te versterken en kennisdeling te bevorderen. Door deze inspanningen wordt Nederland niet alleen aantrekkelijker voor klinisch onderzoek, maar profiteren patiënten uiteindelijk van snellere en betere behandelopties. Hoewel het actieplan concrete stappen biedt, is structurele vooruitgang alleen mogelijk met langdurige samenwerking en betrokkenheid van verschillende partijen.

Van wetenschappelijk onderzoek naar goedgekeurd geneesmiddel

Bron: Development of medicines (EFPIA)

Koplopers in klinisch onderzoek in 2025

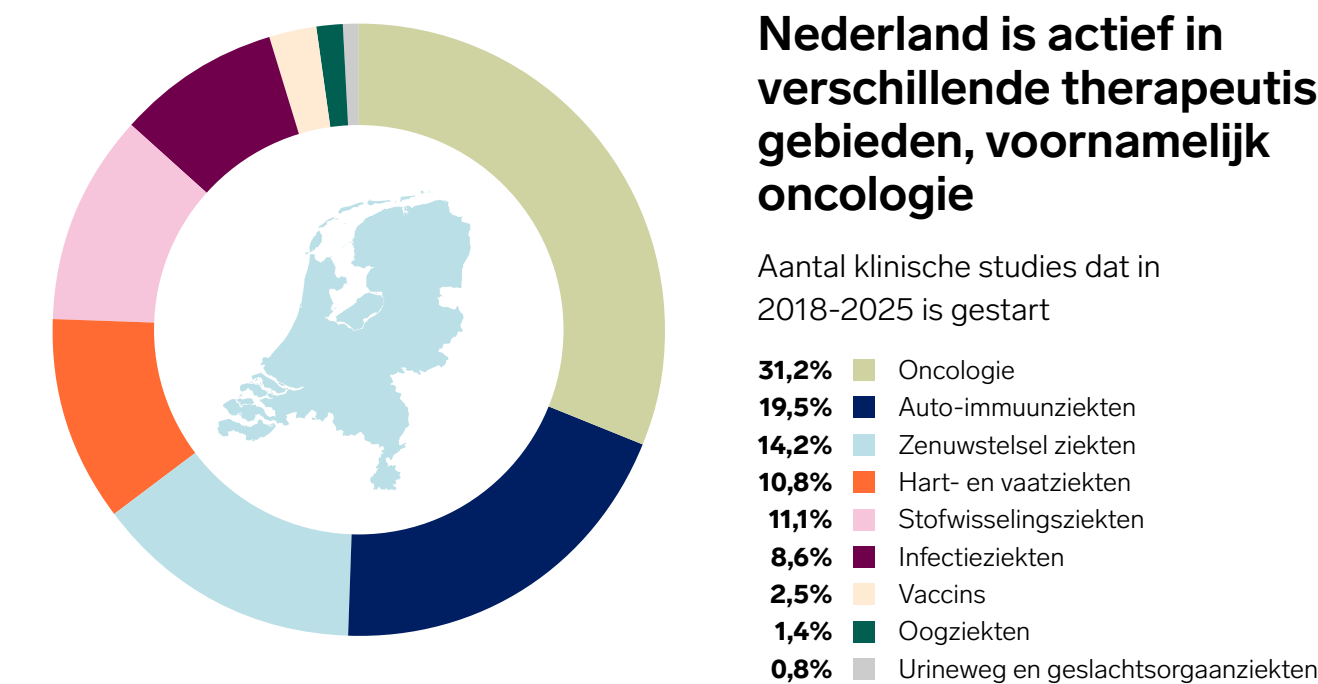
Aantal lopende/geplande klinische studies in Nederland

- A AstraZeneca
- B Novartis
- C Roche
- D Merck & Co
- E Johnson & Johnson
- F Sanofi
- G Bristol-Myers Squibb
- H AbbVie
- I Eli Lilly
- J Pfizer

Bron: Citeline; Top 10 industrie sponsors van lopende en geplande studies in 2025

Nederland is actief in verschillende therapeutische gebieden, voornamelijk oncologie

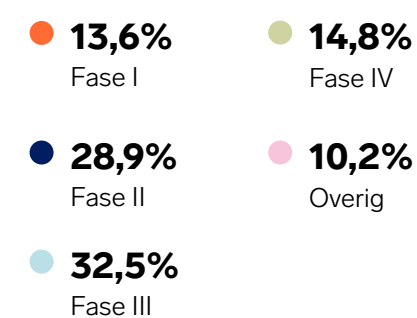
Aantal klinische studies dat in 2018-2025 is gestart

Bron: Citeline; Aantal studies gestart tussen 2018 en 2025.

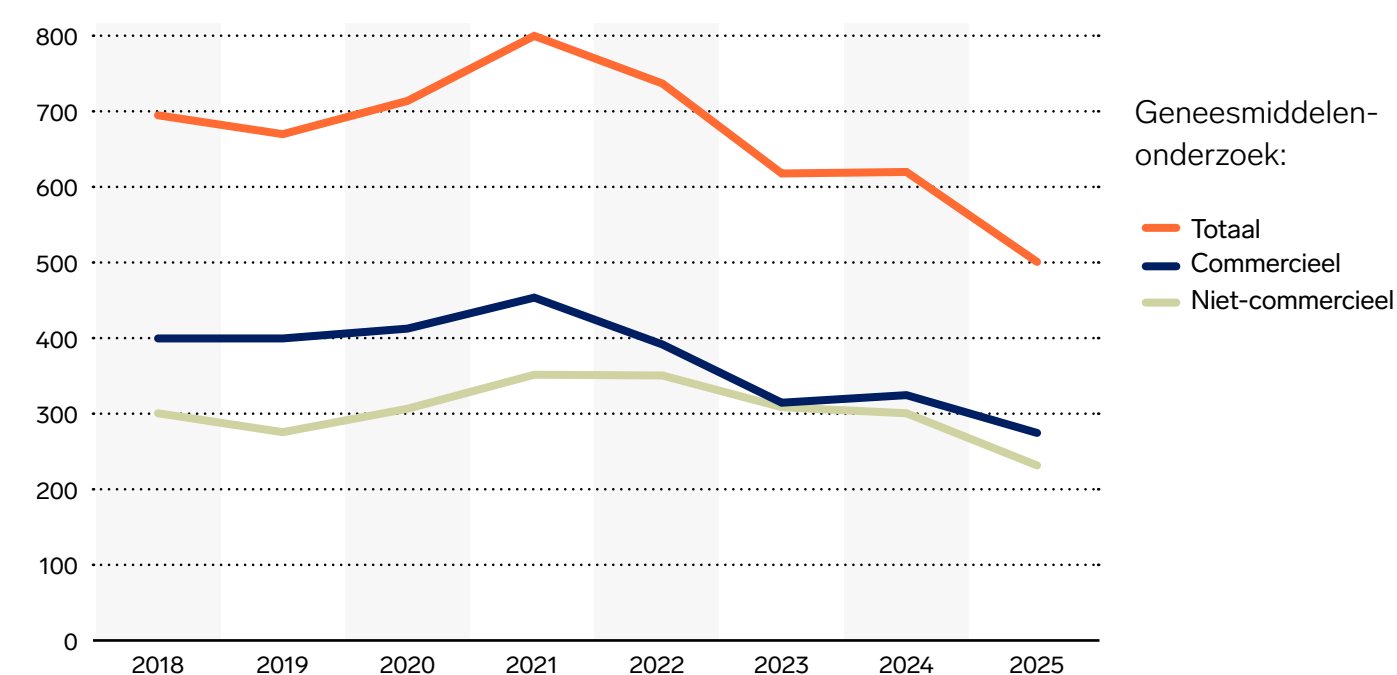
Nederland heeft een groot aandeel in fase II en fase III studies

Geneesmiddelenonderzoek; aantal studies per fase

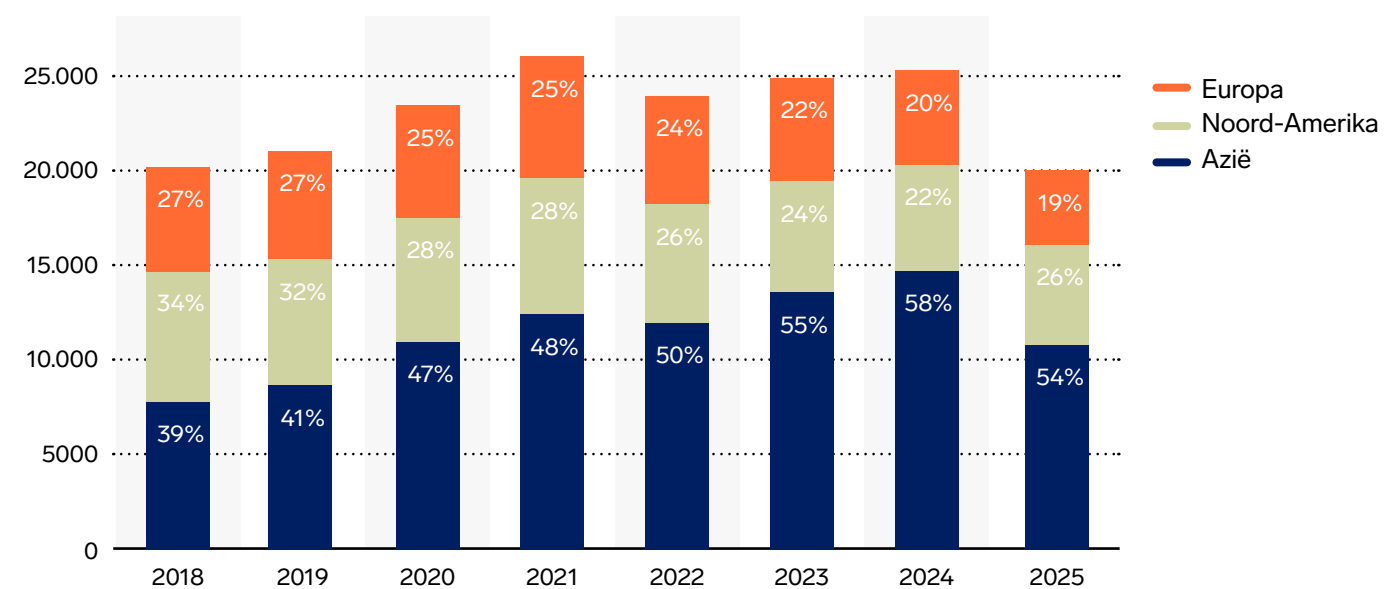
Bron: Citeline; Aantal studies gestart tussen 2018 en 2025

Aantal startende studies per jaar daalt met 25% in Nederland

Bron: Citeline; Aantal gestarte studies per jaar tussen 2018 en 2025

Aandeel klinische studies in Azië blijft aanzienlijk groeien, Europa en Noord-Amerika dalen

Bron: Citeline; Aantal gestarte studies tussen 2018 en 2025

Waarom is klinisch onderzoek belangrijk voor Nederland?

Klinisch onderzoek is medisch-wetenschappelijk onderzoek bij mensen. Innovatieve geneesmiddelen, vaccins en therapieën die nu beschikbaar zijn voor patiënten zijn het resultaat van vele jaren van klinisch onderzoek. Door klinische studies kan worden vastgesteld of nieuwe geneesmiddelen en vaccins effectief en veilig zijn en van belang voor patiënten, artsen, onderzoekers en de Nederlandse economie.

- Patiënten krijgen de kans om al tijdens een klinische studie toegang te krijgen tot innovatieve behandelingen.
- Artsen maken kennis met de meest innovatieve behandelingen en vergroten zo hun medische expertise.
- Onderzoekers kunnen door klinisch onderzoek meer inzicht en wetenschappelijke kennis vergaren en daarmee innovatieve behandelingen blijven ontwikkelen.
- Geneesmiddelenbedrijven investeren jaarlijks honderden miljoen euro's in klinisch onderzoek en dragen daarmee bij aan de Nederlandse economie. Dit leidt tot hoogwaardige werkgelegenheid bij medische onderzoekscentra, universiteiten, ziekenhuizen, bedrijven en service verleners.

Geopolitieke ontwikkelingen zetten Europa onder druk

Zowel politieke als economische ontwikkelingen hebben wereldwijd impact, waaronder in de Verenigde Staten (VS), Europa en Azië. Met de invoering van handelstarieven en het Most-Favoured-Nation-beleid, streeft president Trump ernaar om de prijzen van geneesmiddelen in de VS aanzienlijk te verlagen. Internationale geneesmiddelenbedrijven passen hun strategie hierop aan en investeren steeds meer in de VS. Dit heeft gevolgen voor het Europese ecosysteem van onderzoek, productie en introductie van nieuwe geneesmiddelen.

Niet alleen in Nederland, maar ook in de rest van Europa is er een dalende trend zichtbaar in het aantal nieuwe klinische studies. De laatste paar jaren verschuiven klinische studies naar Azië, voornamelijk naar China, maar ook India. China investeert al geruime tijd strategisch in onderzoek en ontwikkeling, productiecapaciteit en toegang tot innovatie, en heeft zelfs de VS ingehaald in ontwikkeling van nieuwe geneesmiddelen.

Nederland behoort nog steeds tot de Europese top in klinisch onderzoek, onder meer door wetenschappelijke kennis, hoogwaardige patiëntenzorg en de kwaliteit van het onderzoek. Om toegang tot innovatieve geneesmiddelen mogelijk te houden, moet Nederland zich goed weten te positioneren in Europa. Recente geopolitieke ontwikkelingen onderstrepen het belang van sterke samenwerking binnen Europa om het onderzoeks- en investeringsklimaat te versterken en de toegang tot innovatieve geneesmiddelen te waarborgen.

Klinisch onderzoek in Nederland in 2025:

Verschillende fases onderzoek

Dit volledige studieprogramma kan worden onderverdeeld in verschillende fases:

	Preklinisch	Een nieuwe stof wordt getest in het laboratorium, op cellen en bij dieren om de werking en veiligheid te beoordelen, met als doel te bepalen of deze geschikt is voor onderzoek bij mensen.
	Fase 1 Enkele tientallen vrijwilligers	Onderzoek in gezonde vrijwilligers om opname en werking van het potentiële geneesmiddel in het lichaam te bestuderen. De beoordeling van veiligheid en tolerantie zijn de belangrijkste doelstellingen van studies in fase 1.
	Fase 2 Een paar honderd patiënten	Onderzoek in patiënten om de effectiviteit en de optimale dosering en toedieningsvorm van het potentiële geneesmiddel te bepalen.
	Fase 3 Een paar duizend patiënten	<ul style="list-style-type: none"> - Grootschalige studies om de effectiviteit en veiligheid van het potentiële geneesmiddel te bepalen. - Vaak vergeleken met een placebo of bestaande behandeling. - Resultaten vormen basis voor aanvraag tot markttoelating bij het EMA.
	Fase 4 Real-world data na markttoelating	Zorgvuldig monitoren van de veiligheid en effectiviteit van het geneesmiddel door verzamelen van data uit de dagelijkse praktijk bij een zeer uitgebreide groep patiënten, gedurende lange tijd.

© mei 2026

Vereniging Innovatieve Geneesmiddelen

Samenstelling en inhoud: Isabel van Beek, redactie: Dineke Amsing

Deze uitgave is met de grootst mogelijke zorgvuldigheid samengesteld. Een aantal feiten uit deze publicatie is afkomstig uit recente publicaties van de Vereniging Innovatieve Geneesmiddelen, EFPIA, CCMO, CBG en andere bronnen. De bronnen zijn gecontroleerd op juistheid en zijn actueel op het moment van publicatie. Ook is er gebruik gemaakt van de realtime Citeline database (t/m mei 2026). Deze feiten en infographics, hebben een tijdgebonden karakter.